

»Arhitektonsko nasljeđe u izvangradskom prostoru«

Križevci 21 – 23. svibnja 1990.

Program

Ponedjeljak, 21. svibnja

Pozdravna riječ organizatora

Predavanja – moderator dr. Žarko Domljan:

- »Osnovne geografske osobine sjeverozapadne Hrvatske« – prof. dr. Drago Feletar
- »Umjetnička topografija Križevaca – problem metodologije istraživanja«
dr. Žarko Domljan
- »Metode inventarizacije kao sredstvo zaštite kulturnih dobara i koncepcije naselja«
dipl. ing. Hans-Peter Jeschke
- »Drvena arhitektura na selu u Poljskoj – stanje i izgledi za očuvanje«
dr. Marian Kornecki

Diskusija

Sručni obilazak Križevaca:

grkokatolička katedralna crkva sv. Trojice, crkva sv. Križa, kuća Karas, »Sabornica«, itd.

Utorak, 22. svibnja

Radna grupa ECOVAST-a »Ruralna arhitektura« – moderator John Sell, RIBA, DiplCons (AA)

– Izlaganja sudionika i diskusija

Razgledanje arhitekture u okolini Križevaca: obreške klijeti, vlastelinski grad Veliki Kalnik, crkva sv. Brcka, posjet vinariji

Srijeda, 23. svibnja

Posjet Poljoprivrednoj školi – najstarijoj gospodarstvenoj školi na Balkanu

Radna grupa ECOVAST-a – završna diskusija, zaključci

»Architectural Heritage in the Countryside«

Križevci 21st – 23rd May 1990

Programme

Monday, May 21st

Adresses by the organizers

Invited lecturers – Dr. Žarko Domljan:

- »Main Geographical Characteristics of North-western Croatia«
Prof. dr. Drago Feletar
- »An Art Topography of Križevci – a Problem in the Methodology of Research«
Dr. Žarko Domljan
- »Inventarisierungsmethoden als Instrument des Kulturgüter- und Ortsbildschutzes«
Dipl. Ing. Hans-Peter Jeschke
- »Holzarchitektur auf dem Lande in Polen – Bestand und Perspektiven der Aufbewahrung«
Dr. Marian Kornecki

Discussion

Tour of Križevci:

churches of the Trinity and Holy Cross, Karas House, »Sabornica«, etc.

Tuesday, May, 22nd

Meeting of the ECOVAST Working Group on Rural Architecture – chair John Sell, RIBA, DiplCons (AA)

– Contributions from delegates and discussion

Excursion to the surroundings of Križevci

Wednesday, May 23rd

Visit to the School of Agriculture

Meeting of the Working Group continued – summary and conclusion

Popis sudionika Participants

Ljerka ALBUS
Gradski muzej Varaždin
42000 Varaždin

Dr. Anđelko BADURINA
Institut za povijesne znanosti
41000 Zagreb

Irena BASTIĆ
studentica
Filozofski fakultet, Zagreb

Günther BAUER
Kreisdenkmalpfleger
Deutschland, 6500 Gera
Hans Otto Strasse 4

Prof. Vladimir BEDENKO
Arhitektonski fakultet
41000 Zagreb
Kačićeva 26

Dr. Evelyn BENESCH
Abt. f. Denkmalforschung des
Bundesdenkmalamtes
Österreich, 1030 Wien
Traugasse 6/3

Irena BENYOVSKI
studentica
Filozofski fakultet, Zagreb

Biserka BILUŠIĆ-DUMBOVIĆ
Regionalni zavod za zaštitu spomenika
kulture
41000 Zagreb
Mesnička 49

Janez BIZJAK
Triglavski narodni park
64260 Bled
Kidričeva 2

Venija BOBNJARIĆ-VUČKOVIĆ
Muzej grada Koprivnice
43300 Koprivnica
Trg L. Brozovića 1

Stanko ČOSIĆ
Projektni biro AGI-46
47000 Karlovac

Tončika CUKROV
studentica
Filozofski fakultet, Zagreb

Dr. Đurđica CVITANOVIĆ
41000 Zagreb
Draškovićeve 15

Dr. Željka ČORAK
Institut za povijesne znanosti
41000 Zagreb

Jean-Pierre DICHTER
ECOVAST Vice-president
Luxembourg, 9512 Wiltz
Rue de Bastogne, 28

Dr. Žarko DOMLJAN
Institut za povijesne znanosti
41000 Zagreb

Michael DOWER
ECOVAST President
Peak Park Joint Planning Board

England, Derbyshire, DE4 1AE
Aldern House, Baslow Road, Bakewell

Nan DOWER
Derbyshire BE 4 IDH
Ash House, The Rock Bakewell

Ivan ĐURIČIĆ
Predsjednik Skupštine općine Križevci
43260 Križevci
Moše Pijade 12

Prof. Drago FELETAR
Geografski institut PMF
41000 Zagreb
Marulićev trg 9

Zlatko FILIPOVIĆ
43323 Hlebine

Miljenka FISCHER
Institut za povijesne znanosti
41000 Zagreb

Karlo FLORENINO
Predsjednik Izvršnog vijeća SO Križevci
43260 Križevci
Moše Pijade 12

Angus FOWLER
ECOVAST Vice-president
Deutschland, 3550 Marburg/Lahn
Wiedenhauserstrasse 53

Eugen FRANKOVIĆ
Institut za povijesne znanosti
41000 Zagreb

Dr. Anikó GAZDA

VÁTI
Hungaria, 1056 Budapest
I, Krisztina krt. 99

Greta GLATZ
Regionalni zavod za zaštitu spomenika
kulture
41000 Zagreb
Mesnička 49

Dr. Goran GRETIĆ
Institut za povijesne znanosti, direktor
41000 Zagreb

Zoran HOMEN
Gradski muzej Križevci
43260 Križevci
Sermagijeva 2

Manda HORVAT
Republički zavod za zaštitu spomenika
kulture
41000 Zagreb
Ilica 44

Horst Richard HUBER
Bundesdenkmalamt
Österreich, 1010 Wien
Hofburg-Schweizerhof

Mirjana JAKČIN
41000 Zagreb

Hans-Peter JESCHKE
Amt der O.Ö Landesregierung
Österreich, 4020 Linz
Kärntnerstr. 12

Deša JOVIĆ
studentica
Filozofski fakultet, Zagreb

Snježana JURIŠIĆ
Muzej Sesvete
41260 Sesvete

Prof. Vinko JURČIĆ
41000 Zagreb
Remetinečka cesta 77

Ivana JURČIĆ
41000 Zagreb
Remetinečka cesta 77

Vanda KARAČ
Regionalni zavod za zaštitu spomenika
kulture
41000 Zagreb
Mesnička 49

Branko KAŠIK
Komitet za građevinarstvo
43260 Križevci
Moše Pijade 18

Dubravka KISIĆ
Regionalni zavod za zaštitu spomenika
kulture
41000 Zagreb
Mesnička 49

Dr. Rudolf KLEIN
Građevinski fakultet Subotica
24000 Subotica
Karadordev put 11

Miroslav KLEMM
Muzej grada Varažдина
42000 Varaždin
Strossmayerovo šetalište 7

Ružica KLINŽIĆ
41000 Zagreb
Pelcova 2

Dr. Marian KORNECKI
Staatliche Werkstätte f. Denkmalpflege
Polska, 31-114 Kraków
Loretańska 12/4

Đurđa KOVAČIĆ
Institut za povijesne znanosti
41000 Zagreb

Eva Králóvā
ČSSR, 83105 Bratislava
Pekná cesta 9

Jasenska KRANJČEVIĆ
Zavod za prostorno planiranje
43260 Križevci
Moše Pijade 18

Damir KREMENIĆ
41000 Zagreb
Kopernikova 10

Stjepan LONČARIĆ
41000 Zagreb
Radnički dol 64

Jagoda MARKOVIĆ
Institut za povijesne znanosti
41000 Zagreb

Ksenija MARKOVIĆ
Regionalni zavod za zaštitu spomenika
kulture

41000 Zagreb
Mesnička 49
Dr. Olga MARUŠEVSKI
41000 Zagreb
Tomašičeva 6
Rüdiger MAUL
Deutschland, 6741 Essingen
Schlossstr. 18
Mladen MEDAR
43000 Bjelovar
Preradovićeva 4/III
Stanka MIHELIC-POLIC
Komitet za građevinarstvo općine
Peščenica
41000 Zagreb
Zapoljska 1
Igor MIKULIĆ
student
Filozofski fakultet, Zagreb
Dr. Aleksandar MILENKOVIĆ
»Komgrad-projekt«
11000 Beograd
Šumadijski trg 6a
MUSZIK Laszlone
VÁTI
Hungaria, 1137 Budapest
Radnoti u. 27
Armin NIEMEYER
Deutschland, Berlin-Buch 1115
Karower Chaussee 89
Silvija NIKŠIĆ
Republički zavod za zaštitu spomenika
kulture
41000 Zagreb
Ilica 44
Josip OKROŠA
Uprava za katastar i geodetske poslove
43260 Križevci
Moše Pijade 3
Ljerka PERČI
VARTEKS-INKOS
42000 Varaždin
P. Miškine 65
Dr. Marija PLANIĆ-LONČARIĆ
Institut za povijesne znanosti
41000 Zagreb

Maja POLIĆ
studentica
Filozofski fakultet, Zagreb
Darja RADOVIĆ
Institut za povijesne znanosti
41000 Zagreb
Dr. Ivanka REBERSKI
Institut za povijesne znanosti,
predstojnica Odjela za povijest
umjetnosti
41000 Zagreb
Davor SALOPEK
Arhitektonski projektirni biro
44250 Petrinja
Gundulićevo 1
Vesna ŠARINIĆ-ČEKO
41000 Zagreb
Buconjićevo 15
John SELL
England, London NW3 5DB
17 Daleham Mews, Hampstead
Prof. Detlev SIMONS
Fakultät Architektur und Stadtplanung
Deutschland, 7000 Stuttgart
Keplerstr. 11
Silvija SITA
Gradski muzej
42300 Čakovec
Vladimir SRIMŠEK
Gradski muzej Križevci
43260 Križevci
Sermagijevo 2
Marie STEPINAC
Institut za povijesne znanosti
41000 Zagreb
Tihomira STEPINAC-FABIJANIĆ
Zavod za povijesne i društvene znanosti
HAZU
51000 Rijeka
Braće Šupak 5
Suzana SZÁBO
studentica
Filozofski fakultet, Zagreb
Sanja ŠTOK
Institut za povijesne znanosti
41000 Zagreb

Vesna ŠVARC
Republički zavod za zaštitu spomenika
kulture
41000 Zagreb
Ilica 44
Biserka TADIĆ
Institut za povijesne znanosti
41000 Zagreb
Krešimir TADIĆ
Institut za povijesne znanosti
41000 Zagreb
Vesna TELBAN
Zavod za prostorno planiranje
43260 Križevci
Moše Pijade 18
Dr. Željko TOMIČIĆ
Institut za povijesne znanosti
41000 Zagreb
Marijan VEJVODA
51211 Matulji
Kružni put 8
Ratko VUČETIĆ
student
Filozofski fakultet, Zagreb
Dr. Diana VUKIČEVIĆ-SAMARŽIJA
Institut za povijesne znanosti
41000 Zagreb
Jane WADE
England, London NW3 5DB
17 Daleham Mews, Hampstead
Danko ZELIĆ
Institut za povijesne znanosti
41000 Zagreb
Dunja ZELIĆ
Regionalni zavod za zaštitu spomenika
kulture
41000 Zagreb
Mesnička 49
Marija ZUPANČIĆ-VIČAR
Triglavski narodni park
64260 Bled
Kidričevo 2
Andrej ŽMEGAČ
Institut za povijesne znanosti
41000 Zagreb

Križevci, »Arhitektonsko nasljeđe u izvangradskom prostoru«,
21 – 23. 5. 1990. Sa zasjedanja u zgradi Skupštine općine (foto: K. Tadić)

Križevci, »Architectural Heritage in the Countryside«,
21 – 23 of May 1990. The meeting in the town hall (Photo K. Tadić)

Scovast

Uvodne napomene

Međunarodni znanstveni skup »Arhitektonsko nasljeđe u izvangradskom prostoru« održan je u Križevcima od 21. do 23. svibnja 1990. u organizaciji Odjela za povijest umjetnosti Instituta za povijesne znanosti Sveučilišta u Zagrebu, ECOVAST-a (Evropskog vijeća za sela i male gradove) i Skupštine općine Križevci. Skup u Križevcima bio je istodobno jedan od redovnih sastanaka ECOVAST-ove radne grupe za ruralnu arhitekturu i prvi sastanak ECOVAST-a u našoj zemlji. Skupu je prisustvovalo više od osamdeset urbanista, arhitekata, povjesničara umjetnosti, etnologa i geografa iz Jugoslavije (Hrvatske, Slovenije i Srbije) i iz sedam zemalja Evrope (Austrije, Češko-Slovačke, Luksemburga, Mađarske, Njemačke, Poljske i Velike Britanije), a otvorili su ga predstojnica Odjela za povijest umjetnosti dr. Ivanka Reberski, predsjednik ECOVAST-a gospodin Michael Dower te predsjednik Skupštine općine Križevci mr. Ivan Đuričić.

Trodnevni križevački skup ostvaren je kao zbir predavanja, tematskih rasprava po radnim grupama i stručnih obilazaka povijesne, spomeničke i tradicijske arhitekture Križevaca i okoline.

U ovom broju Radova IPU objavljujemo referate i kraće priloge iznesene na skupu.

Odjel za povijest umjetnosti Instituta za povijesne znanosti i ECOVAST zahvaljuju svima koji su zalaganjem ili potporom omogućili održavanje križevačkoga skupa, a osobito

Ministarstvu prosvjete i kulture Republike Hrvatske

Ministarstvu znanosti, tehnologije i informatike Republike Hrvatske
Skupštini općine Križevci

Uredništvo

Introductory Remarks

The International Meeting and Workshop »Architectural Heritage in the Countryside« was held in Križevci from the 21st until the 23rd of May 1990 and was organized by the Zagreb University Institute of Historical Studies' Department of the History of Art, ECOVAST (European Council for the Village and Small Town) and the Municipal Council of Križevci. The meeting in Križevci was one of the regular meetings of the ECOVAST Working Group on Rural Architecture and, at the same time, the first ECOVAST meeting which was held in our country. The meeting was attended by more than eighty urbanists, architects, art historians, ethnologists and geographers from Yugoslavia (Croatia, Slovenia and Serbia) and from seven European countries (Austria, Czechoslovakia, Luxembourg, Hungary, Germany, Poland and Great Britain). It was opened by the head of the Department of the History of Art prof. Ivanka Reberski, the president of ECOVAST Mr. Michael Dower and the president of the Križevci Municipal Council Mr. Ivan Đuričić.

The three-day meeting in Križevci was realized as a combination of lectures, thematic discussions in work groups and expert tours of the historical, monumental and traditional architecture of Križevci and its surrounding countryside.

In this issue of »Radovi IPU« reports and short essays which were presented at the meeting are published.

The Department of History of Art of the Institute of Historical Studies and ECOVAST wish to thank everybody who in any way contributed to the symposium in Križevci, most particularly the Ministry of Education and Culture of the Republic of Croatia the Ministry of Science, Technology and Informatics of the Republic of Croatia the Municipal Assembly of Križevci

The Editorial Board

Einführende Bemerkungen

Die internationale Tagung »Das architektonische Erbe im ländlichen Raum« fand in Križevci vom 21. bis zum 23. Mai 1990 statt, und wurde von der Abteilung für Kunstgeschichte des Instituts für Geschichtswissenschaften der Universität Zagreb, von ECOVAST (Europäischer Verband für das Dorf und für die Kleinstadt), und der Gemeindeversammlung von Križevci organisiert. Die Tagung war gleichzeitig eine ordentliche Versammlung der ECOVAST – Arbeitsgruppe für ländliche Architektur und die erste Versammlung von ECOVAST in unserem Lande.

An der Tagung nahmen mehr als 80 Urbanisten, Architekten, Kunsthistoriker, Ethnologen und Geographen aus Jugoslawien (Kroatien, Slowenien und Serbien) sowie aus 7 europäischen Ländern (Deutschland, Grossbritannien, Luxemburg, Österreich, Polen, Tschechoslowakei und Ungarn) teil. Sie wurde eröffnet von der Vorsteherin der Abteilung für Kunstgeschichte Dr. Ivanka Reberski, dem Präsidenten der ECOVAST Herrn Michael Dower und dem Vorsitzenden der Gemeindeversammlung von Križevci Herrn Ivan Đuričić.

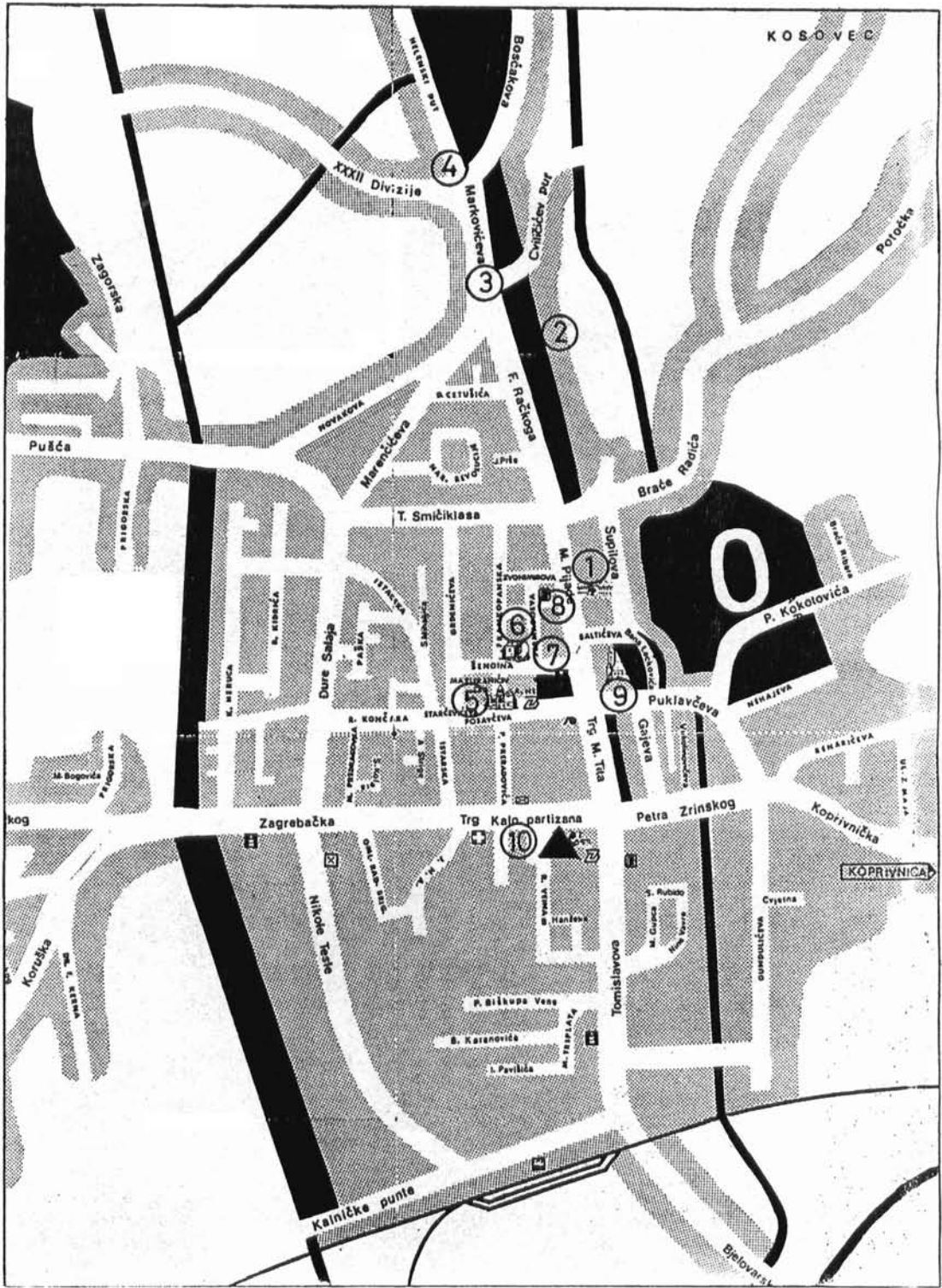
Die Tagung wurde als eine Reihe von Vorträgen, thematischen Diskussionen in Arbeitsgruppen und Fachbesichtigungen historischer und traditioneller Architektur in Križevci und Umgebung realisiert.

In diesem Heft der Zeitschrift »Radovi IPU« bringen wir die Vorträge und kürzeren Beiträge der Tagung.

Die Abteilung für Kunstgeschichte des Instituts für Geschichtswissenschaften und ECOVAST danken allen jenen, die durch ihren Einsatz und Unterstützung die Durchführung der Tagung in Križevci ermöglichten, und besonders dem Ministerium für Bildungswesen und Kultur der Republik Kroatien, dem Ministerium für Wissenschaft, Technologie und Informatik der Republik Kroatien sowie der Gemeindeversammlung von Križevci.

Die Redaktion

Plan grada Plan of the town

1. Županijska palača (Skupština općine Križevci)
The County Palace (The Municipal Council)
2. Grkokatolička katedralna crkva Sv. Trojice i biskupska rezidencija
The eastern-rite Cathedral Church of Saint Trinity and the Bishop's Palace
3. Kapela sv. Ladislava
Saint Ladislav's Chapel
4. Kapela sv. Roka
Saint Rocco's Chapel
5. Hrvatski narodni dom
The Croatian National Hall
6. Kuća Karas (Gradski muzej)
The Karas House (The Town Museum)
7. »Sabornica« (Galerija slika)
The so-called »Sabornica« – Parliament Building (The Picture Gallery)
8. Crkva sv. Ane
Saint Anne's Church
9. Crkva sv. Križa
Church of the Holy Cross
10. Kapela sv. Florijan
Saint Florian's Chapel

Grad Križevci

Križevci su grad u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, smješten podno blagih obronaka Kalnika. Danas ima oko deset tisuća stanovnika.

Za nastanak i razvoj grada važne su komunikacije kojih se tragovi spominju u rimsko doba s kontinuitetom u srednjem vijeku, a povezuju s Mađarskom i preko Zagreba s obalom Jadrana. Osnovne makroprometne veze utjecale su na trgovačko-obrtnički razvoj grada, koji već 1252. dobiva od Bele IV. privilegij slobodnog kraljevskoga grada.

Grad je utvrđen već na početku XV. stoljeća, a od XVI. stoljeća postaje važno vojno uporište za obranu od Turaka. Oblik je utvrda bio pravilan pravokutnik s uglovnim bastionima, od kojih se danas naziru tek neznatni ostaci.

Grad se longitudinalno pruža uz glavni put i sastoji se od dva grada, koji su ujedinjeni u XVIII. stoljeću. Sjeverni dio zove se Gornji, a južni Donji grad, koji je uključivao i najstariju gradsku jezgru (tvrđavu).

Križevci su od srednjeg vijeka bili sjedište županije i grad u kojem su se održavali hrvatski državni sabori. S prestankom vojne funkcije grad se tijekom XIX. stoljeća razvijao kao tranzitno središte, od 1871. pojačano željeznicom na trasi Mađarska – Zagreb – Rijeka. Osnivanjem Gospodarskog i šumarskog učilišta 1860. Križevci su postali najpoznatije središte za nabrazbu poljoprivrednih stručnjaka na Balkanu.

U XX. stoljeću Križevci su administrativno, privredno i kulturno središte općine, koja ima oko četrdeset tisuća stanovnika.

Ima više kulturno-povijesnih institucija i manju industriju.

The Town of Križevci

Križevci is a town in north-western Croatia, situated at the foot of the rolling hillside of the Kalnik mountain. Its population today is ca. 10 000 inhabitants.

Communications, traces of which date back to Roman times and continue throughout the Middle Ages play an important role in its foundation and later in its development.

Križevci is located at the crossroads, linking Hungary on one side with the Adriatic coast via Zagreb on the other. The basic macrocommunications induced the development of commerce and crafts within the town, to which, as early as 1252, Bela IV granted the privilege of a free royal town. It was fortified in the early 15th century and in the 16th century it became an important military stronghold against the Turks. The fortification was in the form of a regular rectangle with corner bastions, remains of which are barely discernible today.

The town stretches longitudinally along the main road. It actually consists of two towns which were united in the 18th century. The northern part is called the Upper Town, and the southern part, which once included the oldest town nucleus (i.e. the fortress), the Lower Town. In the Middle Ages Križevci became the parish seat and a town in which the Croatian state parliaments were held. When its military function ceased in the 19th century the town developed into a transit center, especially after it was included in the railroad route Hungary – Zagreb – Rijeka in 1871. In 1860, with the founding of The Agriculture and Forestry School it became the best-known centre for training of agricultural experts in the Balkans.

In the 20th century Križevci evolved into an administrative, commercial and cultural centre of a district which numbers approximately 40 000 inhabitants. It has a number of cultural and educational institutions and small-scale industry.